

HET LUTHERFEEST.

Geheel het „Evangelisch” Duitschland bereidt zich voor op eene plechtige viering van den 400sten gedenkdag van de geboorte van den grooten Hervormer Martin Luther. De geschriften, die er tegenwoordig over dezen Hervormer het licht zien, zijn legio. Men kan te kust en te keur gaan onder de talrijke levens- en karakterbeschrijvingen, onder de vele verhandelingen en opstellen over zijne werken, en bloemlezingen uit zijne geschriften. Het is niet te verwonderen, dat de Katholieken tegenover die nationale beweging in de weer zijn, om Luther weer, evenals vroeger zoo dikwijls, van allerlei zonde en boosheid te beschuldigen. Zij kunnen in hem niets anders zien dan den omwentelingsman bij uitnemendheid, die door zijne zinnelijke hartstochten beheerscht, niets dan vleeschelijke dingen bedacht. Een duchtig kampioen tegen de Hervorming is onlangs onder de Katholieken opgestaan in den persoon van Johannes Janssen, hoogleeraar te Frankfort, die in zijne „Geschichte des Deutschen Volkes” tracht aan te toonen, dat de godsdienstige en kerkelijke bloei van Duitschland juist valt in den tijd, aan de Hervorming voorafgaande en door die Hervorming niet bevorderd maar geknakt is. Met de Reformatie hebben de dagen van verval een aanvang genomen. Natuurlijk zijn de beweringen van dezen Katholieken Hoogleeraar niet onbeantwoord gebleven. Zij hebben krachtige weerlegging gevonden, vooral in de geschriften van *J. Köstlin*, Luther

und Janssen, *Ebrard*, Die Objektivität J. Janssens, kritisch beleuchtet, en anderen.

Onder de levensbeschrijvingen van den Hervormer is die van *J. Köstlin*, *Martin Luther Sein Leben und seine Schriften*, waarvan de tweede, omgewerkte druk in dit jaar te Elberfeld in het licht is gezonden, ééne der beste. Van de hand van denzelfden schrijver is ook onlangs te Stuttgart voor de tweede maal verschenen *Luther's Theologie in ihrer geschichtlichen Entwicklung und ihrem inneren Zusammenhange*. Beide werken zijn uitnemende bronnen, om ons Luther te doen kennen in zijn leven, denken en werken. De kennis aangaande Luther is dikwerf zeer oppervlakkig. Ze reikt niet verder dan eenige dingen, die van algemeene bekendheid zijn. En nu is het ongetwijfeld waar, dat ons Gereformeerden nooit bevallen kan die overdrevene Lutherviering, die men in Luthersche kringen soms aantreft; toch is het niet meer dan plicht, van een man als Luther iets meer te kennen dan den naam en iets meer te weten dan alleen dat hij Hervormer geweest is. Bovendien, voor eenige oogenblikken in te leven in de eeuw der Hervorming, ons te laten bekooren door de frissche kracht en de tintelende geestdrift, die toen het leven bezielde, en dan aan een man als Luther met zijne naive taal, zijne teedere godsvrucht, zijn kinderlijk gemoed eigen hart en ziel te sterken, dat alles is voor ons, kinderen van zooveel zwakker nageslacht, bij wie alle geestdrift uit het leven weg is, van onberekenbaar nut en gelijk aan eene oase in de woestijn. Moge daartoe het Lutherteest in Duitschland en ook hier te lande, voor zoover Luther ook in onze gemeente herdacht zal worden, medewerken om ons allen iets terug te schenken van die weldadige warmte en die innige diepte des levens, dat zijn oorsprong had in het geloof. En dan is

het wel waarschijnlijk, dat ook weer iets terugkeeren zou van die hardheid en ruwheid, welke toen met die frischheid van het leven gepaard ging, en daarvan ten deele onafscheidelijk is. Maar liever en beter is toch een leven, dat altijd ook in zijn strijden krachtig is, dan een leven, dat effen en vlak is, wijl het alle diepte mist. En wat men ook den Hervormers ten laste moge leggen, niemand zal durven beweren, dat het was een verachtelijk geslacht.

Terwijl men in Duitschland op het Lutherfeest zich voorbereidt, denkt men in Zwitserland aan eene plechtige viering van den geboortedag van Ulrich Zwingli, op 1 Januari a. s. Nog minder dan Luther, is Zwingli bekend. Er is daar reden voor.

De Zwitsersche Hervormer leefde niet lang, hij werd straks geheel in de schaduw gesteld door Calvijn, zijn werk werd gewijzigd voortgezet door den Hervormer van Genève, en bij dat alles kwam nog, dat aan Zwingli's naam, onder allerlei invloeden en oorzaken, een denkbeeld zich ging hechten van mindere of meerdere afwijking van het rechte pad der waarheid. In de oogen der Lutherschen kon de edele en moedige Zwingli nooit genade vinden, die 't gewaagd had tegenover Luther zijne vrijheid en onafhankelijkheid uit te spreken en te handhaven. En Remonstranten en verdraagzaamheidsmannen, zooals de schrijvers van de Geschiedenis der Nederlandsche Hervormde Kerk, schiepen er altijd behagen in, om Zwingli te maken tot patroon van hun theorieën. Beiden konden dat doen, omdat men Zwingli niet of althans niet genoeg kende. En toch, Zwingli is het waard, gekend en... gewaardeerd te worden. Zijn invloed was waarlijk niet gering, ook niet hier te lande. Zijn werk was grootsch en werd door hem met vaste hand, met kloek beleid tot stand gebracht en voortgezet.

Indien hem langer leven vergund ware geweest, hij zou niet de minste geweest zijn in de rij der Hervormers. Toch was het misschien goed, dat hij zoo vroeg werd opgeroepen van zijn arbeid. Want Calvijn en Zwingli naast elkaâr in Zwitserland — dat zou wellicht ernstige conflicten hebben doen ontstaan, waarvoor nu althans de Zwitsersche Kerk bewaard is gebleven. Zwingli, de vrije, onafhankelijke, fiere Zwingli zou ook tegenover Calvijn zijne zelfstandigheid als Hervormer hebben bewaard; en Calvijn — wij weten hoeveel moeite hij zich getroost heeft en hoe hij niet gerust heeft, voor de Kerken van Zwingli in accoord waren gekomen met de Kerk van Genève. En nog, hoewel Zwingli reeds gestorven was, had het voor Calvijn veel moeite in, om dezen zijn wensch vervuld te zien, want Zwingli's nagedachtenis was aan zijne opvolgers dierbaar.

Misschien komen wij er later toe, om in dit tijdschrift iets van Zwingli's leven en werken te verhalen, om dan te zien, in hoever wij als „issus de Calvin” toch reden hebben, den geboortedag van Zwingli plechtig te herdenken.

Kampen.

BAVINCK.